

**Pace, libertate, bunăstare materială și spirituală, progres economic și social –
concepte ale României socialiste**

**Peace, Freedom, Material and Spiritual Well-Being, Economic and Social
Progress – Concepts of Socialist Romania**

Pr. Ovidiu SOARE

“Dunărea de Jos” University of Galati, Romania,

e-mail: ovidiu.soare@ugal.ro

Abstract: Freedom, peace, material and spiritual well-being, economic and social progress are just a few concepts from the severe and insistent discourse of socialist society, which for almost half a century has characterized Romanian society. These concepts had the “therapeutic” role of presenting an ideal socialist society, which comes with concrete social solutions and actions, meant to eliminate social injustices and inequities, military conflicts, economic stagnation or regression. Studying documents from the socialist period is not an easy task, because there are two extreme tendencies: the first to approve them in full, and the second to disapprove them. The article highlights some of the social problems facing our society in those days, problems which, in one form or another, are also found in our current society.

Keywords: Freedom; peace; socialist society; communism; military conflict; material and social welfare

Introducere

În condițiile crizelor actuale, politice, sociale și economice, la nivel mondial, conceptele de libertatea, pacea, bunăstarea materială și spirituală, progres economic și social nu pot decât să ne așeze pe o reanalizare a discursului din perioada comunistă, discurs care, de cele mai multe ori, este analizat cu asprime, fără a fi nuanțate anumite aspecte demne de luat în seamă astăzi.

În acei ani ai comunismului, aceste concepte făceau parte dintr-un discurs apăsător și insistent al societății socialiste, care vreme de aproape jumătate de secol, a caracterizat societatea românească. Acele concepte aveau rolul de a prezenta o societate socialistă, care propunea soluții și acțiuni sociale

concrete, menite să elimine nedreptățile și inechitățile sociale, conflictele militare, stagnarea sau regresul economic și social.

Studierea documentelor din perioada comunistă¹ nu este una ușoară, deoarece există două tendințe extreme: prima de a le aproba în totalitate, iar a doua, de a le dezaproba. Articolul scoate în evidență unele problemele sociale cu care se confrunta societatea noastră, în acele timpuri, probleme care, într-o formă sau alta, se regăsesc și în societatea noastră actuală.

Ce-i drept, nu au trecut decât 30 de ani de la evenimentele din 1989², o perioadă destul de scurtă, privită la scara istoriei.

Într-un articol din *Deutsche Welle*, (2022), „Scenariul celui de-al Treilea Război Mondial e posibil”, la afirmația jurnalistului: *unele sondaje recente (inclusiv INSCOP, septembrie 2021) arată că peste 60% dintre români cred că situația generală din România este mai rea comparativ cu cea din anii 80, cea mai neagră perioadă a dictaturii ceaușiste*, cunoscutul profesor, scriitor, istoric și jurnalist francez Thierry Wolton (autorul lucrării *O istorie mondială a comunismului*, apărută în trei volume, în anii din urmă și în limba română) găsește mai multe argumente pentru acest răspuns: *pe lângă nostalgii, idealizări sau amnezii voluntare și faptul că la scara istoriei, 30 de ani este o perioadă destul de scurtă*. Wolton răspunde și la ipoteza iminentă a celui de-al treilea război mondial, care este pe cale să înceapă: *Sincer, nu cred acest lucru. De aproape 70 de ani suntem amenințați de un inevitabil nou război mondial. Cred sincer în înțelepciunea imperialiștilor capitaliști, că nu vor declanșa un astfel de "război sângeros"* (Fati, 2022).

Nostalgile, idealizările sau amneziile voluntare sunt încă foarte prezente în discursurile de pe la noi. Trebuie să ne gândim că vreme de

¹ În volumul coordonat de profesorul Adrian Cioroianu, *A fost odată ca niciodată Partidul Comunist Român (1921-2021)*, perioada istorică în care Partidul Comunist Român și-a manifestat din plin prezența în spațiul românesc este analizată prin valorificarea unui important material documentar, care scoate în evidență fațete mai puțin cunoscute ale impactului pe care partidul și ideologia comunistă le-au avut în ultima sută de ani, în România (Cioroianu, 2021).

² Cele două perioade, comunistă și postcomunistă, sunt analizate de Cătălin Augustin Stoica, în lucrarea *România continuă / Schimbare și adaptare în comunism și postcomunism*, fiind prezentate și analizate dificultățile prin care a trecut societatea românească, în cele două perioade. Perioada de tranziție, care a început odată cu revoluția din 1989 și implicit cu căderea comunismului a fost una fascinantă, plină de speranțe, dar și de dezamăgiri. Problema refacerii societății după căderea comunismului este asemănătoare, o spune cu umor și amărăciune autorul, parafrazând un istoric american (Martin Malia), cu o ciorbă făcută dintr-un acvariu și care mai apoi ar trebui să fie transformată în acvariu (Stoica, 2018, pp. 9-10). O acțiune practic imposibilă. Cam aceasta este și situația în care se află România după 30 de ani de postcomunism sau tranziție. Mai avem o singură speranță, să apară în vechiul acvariu pești noi, însă vedem că o bună parte dintre ei migrează spre alte acvarii, care și-au demonstrat viabilitatea în timp.

aproape jumătate de secol, generații întregi au fost educate aproape zilnic³, în spiritul ideologiei marxist-leniniste, al luptei de clasă, al superiorității societății socialiste față de oricare altă organizare socială trecută, prezentă sau viitoare. La toate acestea, se adăugau și lecturile suplimentare, unde pe lângă literatura universală, greu de găsit în rafturile librăriilor sau bibliotecilor de la acea vreme, era prezentă și o anumită literatură „militantă”. Amintim aici volumul *Uzina Vie*, de Alexandru Sahia, apărută la Editura Ion Creangă, Biblioteca Școlarului, în anul 1971. Acest volum se adresa cu predilecție școlarilor, cu rolul de a îmbogăți universul literar al celor mici. Cu toate acestea, limbajul era unul de forță al literaturii proletarietului. Coperta IV al volumului stă mărturie în acest sens:

Literatura lui Sahia este o literatură de clasă, pătrunsă de spiritul partinic – așa cum înțelegea Lenin această noțiune. Ideea esențială în fiecare nuvelă a lui Sahia este profundă, pentru că ea izvorăște din realitățile cele mai ascuțite ale vremurilor pe care le trăia scriitorul... Moartea-i timpurie a lipsit literatura proletarietului din țara noastră de o forță (Macovescu, 1971).

Aproape că nu exista cuvântare, în activitatea de partid și de stat în care N. Ceaușescu să nu afirme că bunăstarea materială și spirituală se ridică pe noi culmi de dezvoltare, toate aceste afirmații fiind urmate de cifre și analize concrete, cronologic și pe domenii de activitate, începând cu cea agricolă și terminând cu cea industrială și de învățământ.

Toate cuvântările de la congresele P.C.R. se deschideau cu un raport al activității partidului, care cuprindea perioada dintre două congrese, cel anterior și cel în curs de desfășurare. Redăm un fragment al raportului de la Congresul al IX-lea al P.C.R., care s-a desfășurat în perioada 19-24 iulie 1965.

*Dragi tovarăși,
Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, eveniment de importanță istorică în viața patriei noastre, se desfășoară în condițiile unui puternic avânt creator al întregului popor... Poporul s-a convins din experiență proprie că politica partidului nostru exprimă năzuințele și interesele lui vitale; fără îndoială că hotărârile Congresului vor corespunde pe deplin așteptărilor și încrederii poporului (Aplauze puternice)(***, 1966, p. 21).*

³ Începând din clasele primare și până la ultima formă de învățământ superior, fiecare elev sau student întâlnea în sala de curs ideologia societății socialiste, concretizată printr-un bogat material iconologic, foarte bine gândit și orientat în spațialitatea sălii de curs. Astfel pe perioada unui an calendaristic, exceptând vacanțele și duminicile, câteva ore pe zi, elevii și studenții priveau direct sau indirect, deasupra tablei de curs, imaginile cu președintele țării, stemele țării și ale partidului comunist, precum și cele două lozinci *Trăiască Partidul Comunist Român* și *Trăiască Republica Socialistă România*.

Conceptul de pace și libertate din perspectiva societății socialiste

Discursul despre pace și libertate îl găsim în toate documentele de partid și de stat din perioada comunistă.

Luăm, spre exemplificare, o cuvântare din anul 1955 a lui Gh. Gheorghiu-Dej, unde la secțiunea *Situația internațională* aflăm că rezolvarea problemei războiului și a păcii se poate face numai prin scuturarea jugului imperialist:

În epoca noastră sute de milioane de oameni s-au pus în mișcare, luând parte activă și conștientă la lupta pentru democrație și socialism, pentru scuturarea jugului imperialist, pentru rezolvarea problemei războiului și a păcii (Gheorghiu-Dej, 1955, p. 5).

Discursul comunist era presărat cu multe expresii, de o plasticitate care atingeau de multe ori limita acceptabilității raționale.

Redăm în continuare un text, care poate fi văzut ca emblematic pentru perioada comunistă, atât în ceea ce privește limbajul, cât și conținutul de idei revoluționare privind educația marxist-leninistă.

Este vorba despre o telegramă, trimisă tovarășului Nicolae Ceaușescu de către *Activul Uniunii Tineretului Comunist din armată*, cu prilejul unei adunări a activului U.T.C. din armată, care a avut loc în zilele de 12 și 13 decembrie 1972.

Telegrama

COMITETULUI CENTRAL AL
PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

Participanții la adunarea activului U.T.C. din armată, având nestins în inimă și în gând evenimentul de însemnătate istorică în viața poporului român – Conferința Națională a partidului – ne facem mesagerii sentimentelor de profund atașament și nețărmurită dăruire față de politica marxist-leninistă a Partidului Comunist Român, care animă pe toți tinerii din armata noastră. Ne exprimăm și cu acest prilej dragostea și devotamentul nostru înflăcărat față de conducerea partidului, față de dumneavoastră, tovarășe Nicolae Ceaușescu, conducător iubit și apropiat al tineretului.

Împreună cu întreg tineretul patriei, crescut și educat la înalta școală a construcției socialiste, tinerii militari aplică în viață sarcinile ce le revin din documentele Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale, strălucită afirmare a consecvenței cu care conducerea partidului militează pentru înflorirea continuă a patriei, un minunat exemplu de spirit revoluționar și devotament nemărginit, închinat celor mai înaintate idealuri ale poporului nostru.

Răspunzând cu entuziasm imperativelor vremurilor pe care le trăim, chemării partidului, a dumneavoastră tovarășe secretar general, de a nu precupeți nici un efort pentru dezvoltarea în ritm accelerat a patriei, ridicarea ei pe înalte culmi de civilizație și bunăstare, suntem ferm hotărâți ca sub conducerea organelor și organizațiilor de partid să milităm activ și responsabil pentru ca fiecare organizație U.T.C. din armată să devină un puternic colectiv de luptă pentru educarea comunistă a tinerilor ostași, pentru a ridica neconținut nivelul conținutului și organizării întregii noastre activități, pentru ca fiecare utecist, fiecare tânăr militar să devină militant neobosit pentru înfăptuirea politicii partidului, pătruns de elan revoluționar, patriot înflăcărat. Având în inimă și în conștiință îndemnul dumneavoastră, de a ne pregăti temeinic pentru a îndeplini cu cinste rolul de apărători ai cuceririlor revoluționare ale poporului, ai independenței și suveranității patriei, ne exprimăm într-o deplină unitate de gând și voință hotărârea nestrămutată de a acționa permanent pentru sporirea aportului organizațiilor U.T.C. la formarea unor militari instruiți, cunoscători ai armamentului și tehnicii din dotare, disciplinați, cu o atitudine înaintată față de muncă și față de avutul obștesc, participanți activi la îndeplinirea misiunii patriotice pe șantierul economiei naționale.

Înțelegând că în lumina sarcinilor trasate de partid sporește rolul armatei ca școală de educație patriotică și ostășească, sub conducerea organelor de partid, vom pune în valoare întreaga noastră pasiune revoluționară, cutezanța și responsabilitatea, pentru a ridica pe o treaptă superioară activitatea complexă de educație comunistă a tinerilor veniți să-și facă datoria față de țară.

Ne angajăm solemn în fața conducerii partidului, a dumneavoastră tovarășe comandant suprem, că vom consacra și de acum înainte tot ce avem mai bun, neprecupețindu-ne la nevoie nici sângele, nici viața, îndeplinirii misiunii sacre ce ni s-a încredințat, de a străjui cu vigilență și fermitate pământul strămoșesc, libertatea, independența și suveranitatea patriei, cauza socialismului și a păcii, misiune care constituie rațiunea existenței și a muncii noastre, a tuturor militarilor, a întregului tineret înfrățit în marea familie a României socialiste.

ACTIVUL

UNIUNII TINERETULUI COMUNIST

DIN ARMATĂ (*, 1973, pp. 17-20)**

Această telegramă poate fi văzută ca o culme a discursului laudativ din perioada comunistă. Cuprinde cuvinte și expresii cheie, care au fost folosite în discursurile oficiale până în decembrie 89.

Într-o *Dare de seamă* a Comitetului de Partid Muncitoresc, Raionul Făurei, din perioada 1 ianuarie-31 martie 1950, sunt prezentate principalele preocupări ale partidului care priveau stabilitatea păcii la nivel planetar,

indignarea față de militarizarea țărilor capitaliste, înfrângerea și lichidarea focarelor principale ale fascismului și ale agresiunii mondiale:

În această perioadă lupta pentru pace necesită una din sarcinile de frunte ale Partidului nostru cunoscută fiind situația internaționaliștilor anglo-americani care au trecut de la pregătire și ațâțare de război, la agresiune fățișă și militarizarea țărilor capitaliste.

Intensificarea luptei pentru pace este una dintre cele mai puternice mișcări ale vremii noastre, însuși faptul apariției pentru prima oară în istorie a unui front organizat al partizanilor păcii, dovedesc marele schimbări din viața politică a popoarelor în ultimii ani.

Înfrângerea și lichidarea focarelor principale ale fascismului și ale agresiunii mondiale, arată Tov. Stalin la 1 Mai 1946, au dus la transformări profunde în viața politică a popoarelor lumii...

Popoarele lumii nu vor să se mai repete calamitățile războiului. Ele luptă cu perseverență pentru întărirea păcii și a securității.

În perioada când contradicțiile dintre cele două lagăre se adâncesc, în timp ce noi și alte popoare muncesc pentru a-și crea o viață mai bună și pentru a consolida pacea mondială, imperialiștii americani și englezi ațâță lumea la un nou război mondial.

Războiul de agresiuni întreprins în Coreea de armatele Americane vin să arate intențiile criminale ale imperialiștilor americani, monstruoasele lor crime săvârșite asupra pașnicului popor coreean a stârnit ura și protestul popoarelor din lumea întreagă.

Războiul nu va aduce decât mizeria și foametea muncitorimii, și imperialiștilor le va rotunji averile strânse din sudoarea celor ce muncesc.

Războiul nejust așa cum este războiul purtat de armatele americane în Coreea "Se poate termina, spune Tov. Stalin, numai prin înfrângerea intervenționiștilor". Această frază sună ca un avertisment pentru miliardarii americani și englezi, care vor să arunce în aventura nebunească a unui nou război mondial de agresiune, popoarele lumii.

În Statele Unite ale Americii, în Anglia ca și în Franța, spune Tov. Stalin, există forțe agresive care doresc un nou război.

Ele au nevoie de un război pentru a obține supraprofiteri pentru a jefui alte țări.

Aceștia sunt miliardarii și milionarii care vād în război o afacere rentabilă aducătoare de profituri uriașe.

Guvernele reacționare, care sunt ținute în mână de aceste forțe agresive îndeplinesc cu strictete politica agresivă ordonată de Morgan, Dupont de Nemours etc.

Iată deci cine dictează respingerea propunerilor de pace și de dezarmare făcute cu asentimentul întregii omeniri, de către Uniunea Sovietică la O.N.U., iată cine

sfidează voința sutelor de milioane de oameni din lume, care cer interzicerea armelor atomice, iată cine a dezlănțuit războiul din Coreea, iată cine trage foleasele directe din sângele poporului coreean, din sângele soldaților americani trimiși să moară acolo.

Pentru asemenea monștri, pacea înseamnă o adevărată catastrofă, o adevărată descompunere, nu odată în presa lor apar mărturisiri ca cea apărută în *Woal-Stret-Jurnal*: Ce ne-am face dacă n-ar fi fost războiul din Coreea? Beneficiile noastre ar fi fost mici, iar dacă pacea ar fi pace, ar fi o mare nenorocire.

Trebuie să fie limpede pentru orice partizan al păcii, pentru orice om cinstit, că lupta pentru pace înseamnă și nu poate însemna decât lupta împotriva imperialismului, lupta pentru demascarea și zădărnicierea planurilor ucigașe ale forțelor agresive, ale rechinilor capitaliști.

Clasa muncitoare are marea misiune istorică de a fi groparul capitalismului, de a desființa pe întreg globul și pentru totdeauna exploatarea omului de către om (S.J.A.N.Br., 1950, f. 1-6).

Darea de seamă scoate în evidență faptul că activitatea agricolă din raion este strâns legată de munca de partid, iar succesele obținute în activitatea agricolă se datorează unei bune implementări a politicii partidului comunist. Faptul că însămânțările în raion s-au terminat cu 5 zile mai devreme arată faptul că prin aceasta se dă o lovitură puternică ațâțătorilor la un nou război, spionilor din banda lui Tito de la Belgrad și dușmanului de clasă din interiorul țării, chiaburimea satelor (S.J.A.N.Br., 1950, f. 6).

Vedem că problema celui de al treilea război mondial⁴ era prezentă în discursul politic la scurt timp după ce al doilea război mondial s-a încheiat.

Orice conflict armat, orice agresiune sau intervenție militară specială era văzută ca un factor declanșator al unui nou război mondial.

Din această cauză, lupta pentru pace era esențială pentru menținerea unei societăți aflată la început de drum, în care se puneau speranțele, după cum am văzut, dispariției exploatarei omului de către om. Cu alte cuvinte, pacea și bunăstarea erau concepte inseparabile ale discursului comunist. Nu încapă nici o îndoială că acest discurs, în forma lui teoretică este unul real și credibil, aproape fără fisură.

⁴ Nici anii 80 nu au fost scutiți de amenințările unui nou război mondial. În cartea sa, *Al treilea val*, Alvin Toffler (1983) amintește despre această ipoteză plauzibilă: *Într-o epocă în care teroriștii se joacă de-a moartea cu ostacii, în care cursurile valutare fluctuează în mijlocul zvonurilor despre un al treilea război mondial, în care ambasadele izbucnesc în flăcări, iar trupele de comando se echipează în multe țări, privim îngroziți la ultimele știri. Prețul aurului – acest barometru sensibil al fricii – doboară toate recordurile. Băncile tremură. Iar guvernele lumii sunt paralizate, fie incapabile (p. 33).*

Într-un document al Partidului Muncitoresc român, din aceeași perioadă, observăm că mesajul este același, de condamnare a elementelor capitaliste:

... propaganda și agitația de partid și îndeosebi presa de partid trebuie să demaște în fața milioaneilor de țărani săraci și mijlocași chipul veninos și hrăpăreț al chiaburilor, să cultive ura de clasă împotriva elementelor capitaliste de la țară și să arate limpede, pe înțelesul fiecărui țaran sărac sau mijlocaș, că singura cale pentru a scăpa de exploatare, mizerie și stare culturală înapoiată este trecerea pe calea reconstrucției socialiste a agriculturii (R.S.P.C.C.P.M.R., 1949, p. 42).

Problema păcii devine apanajul politicii externe, pe care structurile de partid le foloseau în toate discursurile lor.

În rezoluția Congresului Muncitoresc Român, din 21-23 februarie 1948, aflăm despre cele două lagăre, cel capitalist și cel comunist, care începeau să se contureze din ce în ce mai mult:

În domeniul politicii externe, Congresul constată deplina justețe a aprecierii potrivit căreia pe arena internațională se manifestă două tendințe opuse – ce a lagărului imperialist și antidemocratic, având în frunte imperialismul american, și cea a lagărului antiimperialist și democratic, având în frunte Uniunea Sovietică. Imperialiștii anglo-americani, activi ajutați de trădătorii din rândurile social-democraților de dreapta, urmăresc răpirea suveranității altor popoare, provocarea unui nou război, cucerirea dominației mondiale. De aceea P.M.R. va acorda cel mai activ sprijin politicii de pace a guvernului R.P.R., politică ce urmărește asigurarea păcii generale, a securității și a independenței noastre naționale.

Congresul privește tratatele încheiate între România și țările vecine democratice drept un serios aport la cauza păcii între popoare.

Congresul scoate în evidență importanța deosebită pe care o reprezintă tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală cu Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste – reazimul păcii în întreaga lume și apărătoarea suveranității și independenței popoarelor. Relațiile diplomatice și economice cu U.R.S.S au contribuit și contribuie la consolidarea independenței noastre politice și economice. Exprimând sentimentele clasei muncitoare și ale întregului popor, Congresul trimite marelui conducător al popoarelor sovietice, tovarășului Stalin, un salut de dragoste și recunoștință pentru sprijinul pe care ni-l dă și prietenia pe care ne-o arată Uniunea Sovietică (R.H.C.C.P.M.R., 1952, p. 9-10).

Bunăstare materială și spirituală, progres economic și social

Observăm cum pacea, libertatea independența noastră, bunăstarea materială și spirituală, progresul economic și social depindeau în totalitate de politicile de partid și de stat comuniste.

Lucrurile s-au perpetuat până în ultimele zile ale anului 1989.

În volumul Tezele Congresului al XIV-lea al Partidului Comunist Român⁵, în capitolul XVIII⁶, aflăm următoarele:

În viața internațională au continuat să se manifeste cele două tendințe, reprezentate de forțele progresului și păcii, pe de o parte, și de forțele imperialiste, reacționare, pe de altă parte. Capitalul financiar bancar, marile monopoluri și societățile transnaționale au devenit forma principală de dominație și asupra, de încălcare a independenței și suveranității popoarelor.

Realitatea demonstrează că s-a realizat și se menține un echilibru relativ în raportul de forțe, ceea ce a făcut să se depășească o serie de momente grele și să se sigure, timp de aproape 45 de ani, pacea în lume.

Se adâncește criza mondială, se accentuează instabilitatea economică și politică.

Lupta pentru dezarmare și pace constituie problema fundamentală a prezentului și viitorului umanității. Cât timp se vor menține armele nucleare se va menține și pericolul unui război nuclear, care va duce la distrugerea întregii omeniri. România consideră că eliminarea completă a armelor atomice, lichidarea armelor chimice și reducerea radicală a armelor convenționale este singura cale pentru supraviețuirea omenirii, condiția existenței vieții pe planeta noastră! Este necesar să fie definitiv abandonată concepția asigurării păcii prin "descurajarea nucleară", care înseamnă, în fapt, o politică de forță și dominație.

În domeniul dezarmării, o răspundere deosebită revine țărilor din Europa, țărilor Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O. În același timp, având în vedere că pactele militare au devenit anacronice, nu mai oferă nici un fel de garanții de securitate, trebuie făcut totul pentru desființarea lor concomitentă.

România militează activ pentru o Europă unită, a colaborării și păcii, bazată pe respectarea riguroasă a diversității orânduirii sociale, a libertății și independenței fiecărui popor. Țara noastră nu este și nu va fi niciodată pentru o Europă în care să fie încălcată independența popoarelor și națiunilor, indiferent sub ce formă!

⁵ Titlul complet al volumului: *Tezele pentru Congresul al XIV-lea al partidului Comunist Român privind dezvoltarea societății românești, perfecționarea conducerii economico-sociale, dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare, creșterea rolului Partidului Comunist Român, intensificarea activității ideologice, politico-educative, ridicarea nivelului de cunoaștere științifică, de cultură, a conștiinței revoluționare, raportul de forțe și caracteristicile fundamentale ale situației internaționale (T.C.P.C.R., 1989).*

⁶ Titlul complet al capitolului XVIII: *Caracteristicile fundamentale ale situației mondiale. Politica externă a României socialiste, de pace și colaborare, de participare activă la soluționarea constructivă a marilor probleme ale lumii contemporane (T.C.P.C.R., 1989, p. 53).*

România va acționa, în continuare, cu toată consecvența, pentru dezvoltarea colaborării în Balcani, pentru transformarea acestei regiuni într-o zonă a păcii și buneii vecinătăți, fără arme nucleare și chimice, fără baze militare străine.

România va milita și în viitor pentru eliminarea forței și amenințării cu forța din viața internațională, pentru soluționarea problemelor numai și numai pe calea tratativelor, prin mijloace pașnice.

Pentru pace, bunăstare și progres, liniște și fericire, ultimele fraze ale acestui capitol sunt următoarele:

România va extinde relațiile sale cu țările în curs de dezvoltare și nealiniat, precum și cu țările capitaliste dezvoltate, în spiritul și pe baza principiilor coexistenței pașnice, ale egalității și respectului independenței și suveranității naționale.

Țara noastră își va aduce și în viitor contribuția activă la soluționarea problemelor internaționale, la făurirea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră (T.C.P.C.R., 1989, p. 53-56).

Succesul societății socialiste nu putea fi asigurat fără o pregătire ideologică pe măsură.

În capitolul XVII⁷ al aceleiași lucrări, *Intensificarea activității ideologice*, un rol aparte revine propagandei de partid:

Mai mult ca oricând, propaganda trebuie să sublinieze cu toată tăria că victoria socialismului constituie o necesitate obiectivă, că, mai devreme sau mai târziu, așa cum s-a întâmplat cu toate orânduirile sociale anterioare, orânduirea capitalistă, imperialistă trebuie să facă loc noii orânduirii, socialiste și comuniste.

Activitatea ideologică trebuie să pună în evidență contradicțiile ireductibile și tarele grave care macină orânduirea capitalistă, faptul că, deși dispune încă de resurse și forțe importante, ea se dovedește incapabilă să soluționeze problemele esențiale de ordin economic, social și moral al oamenilor, ale popoarelor.

Totodată, trebuie înțeles că nu se poate, în nici un fel, concepe dezvoltarea socialistă vorbind de renunțarea, într-un fel sau altul, sau diminuarea luptei de clasă. Lupta de clasă a constituit, dintotdeauna, baza progresului omenirii, a dezvoltării sociale. Lupta între asupritori și asupriți, între vechi și nou a fost întotdeauna fundamentul dezvoltării societății omenești.

Cât timp se va menține sistemul capitalist, cât timp vor exista imperialism și politica sa reacționară, și în socialism se vor menține condiții de manifestare a luptei de clasă.

⁷ Titlul complet al capitolului XVII: *Intensificarea activității ideologice, politico-educative de formare a omului nou, de dezvoltare a gradului de cultură și cunoaștere, de ridicare a nivelului conștiinței socialiste, revoluționare a întregului popor – obiectiv de importanță deosebită în procesul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate (T.C.P.C.R., 1989, p. 47).*

Ne-am lăsa pradă unei iluzii de neiertat dacă ne-am închipui că vechea orânduire, capitalistă, se va resemna cu pierderea pozițiilor sale, va rămâne nepăsătoare în fața procesului istoric al înlocuirii ei cu noua orânduire socialistă.

Trebuie să fim conștienți că se mai pot găsi oameni, prizonieri ai vechilor concepții, interesați să ducă o existență ușoară, fără muncă, în stare să cadă sub influența cercurilor reacționare, imperialiste. De aceea, lupta împotriva oricăror acțiuni antisocialiste, a uneltirilor contrarevoluționare de orice fel rămâne o sarcină permanent actuală a partidului și statului, a întregului popor. (T.C.P.C.R., 1989, pp. 48-50).

Societatea capitalistă era văzută ca o întruchipare a răului, răul absolut. Nici astăzi lucrurile nu s-au schimbat prea mult. Și astăzi, vestul occidental este văzut, în unele cercuri nostalgice, ca un rău absolut, decadent și imperialist.

Continuă acest capitol cu directive ale păcii și progresului social, condamnând decadența capitalistă:

Să se intensifice activitatea de educare a întregului popor în spiritul minunatelor sale tradiții patriotice, revoluționare, să se dezvolte în rândul maselor largi populare spiritul solidarității internaționale, al frăției și unității cu toți oamenii muncii în lupta comună pentru progres economic și social, pentru pace în lume.

O însemnătate deosebită au cunoașterea valorilor reprezentative ale culturii naționale, purtătoare ale idealurilor de progres și libertate ale poporului român, apărarea și dezvoltarea continuă a patrimoniului nostru cultural. Totodată, este necesară însușirea a tot ce este mai bun și progresist în cultura universală, concomitent cu lichidarea manifestărilor de cosmopolitism și ploconire în fața producțiilor reacționare, decadente ale capitalismului. (T.C.P.C.R., 1989, p.51).

Partidul era cu adevărat în tot și în toate. Domeniul cultural nu făcea excepție. Pasajul următor este concludent și trist în același timp:

Trebuie să se asigure perfecționarea și dezvoltarea în continuare a activităților uniunilor de creație, sporirea responsabilității sociale a tuturor creatorilor – scriitorilor, muzicienii, pictori, oameni de teatru. Pentru toți creatorii, adevărata sursă de inspirație trebuie să o reprezinte poporul român, realizările societății noastre socialiste. Avem nevoie de noi romane, de noi poezii, de noi filme și piese de teatru, lucrări muzicale sau de artă plastică, care să contribuie – prin înaltul lor mesaj de idei și valoare artistică – la promovarea și afirmarea principiilor nobile ale umanismului socialist, la combaterea a tot ce contravine gândirii înaintate a epocii noastre, la creșterea generală a nivelului de cultură și civilizație al poporului.

În centrul activității organelor și organizațiilor de partid, a tuturor instituțiilor ideologice și cultural-educative trebuie să stea permanent modelarea fizionomiei omului nou, înaintat, animat de un profund spirit patriotic, devotat trup și

suflet cauzei nobile a socialismului și comunismului, făuririi celei mai drepte și mai umane societăți la care au visat spiritele avansate, revoluționare de pretutindeni, idealurilor progresului, socialismului și păcii în întreaga lume (T.C.P.C.R., 1989, p. 51-52).

În una dintre ultimele cuvântări ale lui Nicolae Ceaușescu, *Expunerea cu privire la problemele socialismului*, prezentată la Plenara largită a C.C. al P.C.R. din 24 octombrie 1989, ca un cântec de lebadă și ca o presimțire că sfârșitul comunismului în România este aproape⁸, afirma cu tărie autenticitatea și valoarea de necontestat a societății socialiste, însă ea trebuia să fie apărată și susținută în toate sferile de activitate, din care să nu lipsească învățământul și tânăra generație:

În activitatea de formare a conștiinței revoluționare a tineretului, un rol determinant revine învățământului, școlii de toate gradele, începând de la grădiniță și până la terminarea liceului, continuând apoi cu învățământul profesional, învățământul superior și diferitele forme de recalificare și pregătire (Ceaușescu, 1989, p. 46).

Sunt afirmate, încă odată, ca un leitmotiv politico-educativ, superioritatea și unicitatea orânduirii socialiste:

Munca politico-educativă trebuie să pună în evidență cu putere superioritatea socialismului, ca unica orânduire care asigură deplina egalitate între toți cetățenii patrie, condiții de afirmare deplină a personalității umane, a umanismului revoluționar socialist...(Ceaușescu, 1989, p. 43).

În Cuvântarea la încheierea lucrărilor Plenarei, din 25 octombrie 1989, sunt aduse la cunoștință, ca o promisiune a asigurării bunăstării materiale, realizările din domeniul agriculturii privind asigurarea hranei întregului popor, afirmându-se că producția din acel an *depășește chiar prevederile pe care le avem pentru anul 2000 ...*(Ceaușescu, 1989, p. 87), precum și faptul că *în anul viitor pentru consumul intern vom tăia 1,1 milioane de bovine, 8,5 milioane de porcine, la care se adaugă circa 4 milioane și jumătate de porcine din gospodăriile populației, ceea ce înseamnă circa 13 milioane de porcine, reprezentând mai mult de jumătate de porc pe locuitor...*(Ceaușescu, 1989, p. 87), dând asigurări că toate aceste produse trebuie să ajungă la toți oamenii muncii, *pentru a demonstra în*

⁸ Pline de adevăr sunt cuvintele Ioanei Pârvulescu, referitoare la sfârșitul comunismului: *...când în 21 decembrie 1989 comunismul din România a căzut a fost ca și cum un popor întreg a primit "grațierea". Ca și cum s-ar fi deschis porțile închisorii și am fi năvălit cu toșii afară, îmbrățișându-ne toată lumea cu toată lumea. Atunci a fost prima dată când ni s-a părut că nu îndurăm istoria, ci, în fine, o facem. Atunci, da, a fost unicul moment în care oamenii din România au fost egali, egali în bucurie. și singura dată când s-au simțit învingători. Poate suna straniu, dar comunismul și-s realizat una dintre țintele utopice, fericita egalitate, doar într-un singur moment, atunci când oamenii au scăpat de el, din el (Pârvulescu, 2018, p. 8-9).*

viață nu numai că am ridicat țara, nu numai că am plătit datoria externă, dar dispunem de tot ce este necesar pentru ca viața poporului nostru să fie printre cele mai bune din Europa și din lume (Aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung "Ceașescu și poporul!")(Ceașescu, 1989, pp. 88-89).

Cuvântarea se încheie cu un furtunos îndemn, plin de avânt revoluționar: *să acționam cu convingere fermă în justetea cauzei socialismului, că acesta răspunde pe deplin intereselor poporului nostru, întregii omeniri! Să servim întotdeauna poporul și socialismul, independența țării! (Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung: "Ceașescu – P.C.R.!", "Ceașescu și poporul!", "Ceașescu reales la al XIV-lea Congres!)* (Ceașescu, 1989, p.90).

După un discurs plin de promisiuni și speranțe, pentru un popor care a răbdad cu stoicism un experiment social sortit eșecului, nu se putea o mai bună încheiere a acestui studiu, decât cu o constatare plină de adevăr a scriitorului și jurnalistului Thierry Wolton:

După ce (n.a. comunismul) a ocupat spațiul politic o bună parte a secolului trecut, după ce a dominat viața intelectuală și a răsturnat echilibrul mondial, iată-l acum aproape uitat, absent dintre preocupările noastre, în orice caz fără adepți, în afara câtorva nostalgici (Wolton, 2022, p.13).

Concluzii

Observăm, din materialul prezentat în acest articol, că perspectivele legate de pace, libertate, bunăstare materială și spirituală, progres economic și social se împleteau cu un discurs al unor conducători de stat, care aveau o tenacitate și o ritmicitate, demne de invidiat pentru orice orator experimentat al acelor vremuri. Mai ales în perioada președinției lui Nicolae Ceașescu erau adevărate tururi de forță cuvântările rostite în diferite reședințe de județ, și nu numai (Ceașescu, 1979).

Chiar dacă unele fragmente din documentele acelor vremuri, expuse în lucrare, depășesc ca mărime mai mult de o pagină, am considerat că acest lucru va aduce lămuriri cu privire la limbajul și atitudinea persuasivă, folosite de conducătorii acelor vremuri, pentru a-și atinge principalul scop, acela de a conduce și stăpâni România socialistă.

Sunt conștient de faptul că prezentarea oricăror aspecte, legate de societatea socialistă din România, aduce anumite rețineri nu numai în analiza lor, dar și în lecturarea textelor ce fac referire la acea perioadă. Timpul, răbdarea și înțelepciunea noastră vor contribui la o mai bună înțelegere a acelor vremuri, destul de provocatoare și controversate în vremurile de acum.

Bibliografie

- ***, (1973), *În sprijinul activiștilor U.T.C.*, Editura Militară, București.
- ***, (1966), *Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român*, Editura Politică, București.
- A.N.S.J.Br. (1950), (Arhivele Naționale ale României, Serviciul Județean Brăila), *Fond Comitetul Raional PCR-Făurei, Dosar 1.*
- Ceașescu, N., (1979), *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, RAPOARTE, CUVÂNTĂRI, INTERVIURI, ARTICOLE, Septembrie 1978 – martie 1979, Editura Politică, București.
- Ceașescu, N., (1989), *Expunere cu privire la problemele socialismului, ale activității ideologice, politico-educative, de dezvoltare a conștiinței revoluționare, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului în România; Cuvântare la încheierea lucrărilor Plenarei*, Editura Politică, București.
- Cioroianu, A., (ed.), (2021), *A fost odată ca niciodată Partidul Comunist Român (1921-2021)*, Polirom, Iași.
- Fati, S., - *Deutsche Welle*, (2022), *Thierry Wolton: „Scenariul celui de-al Treilea Razboi Mondial e posibil”*, în https://adevarul.ro/international/europa/thierry-wolton-scenariul-celui-de-al-treilea-razboi-mondial-e-posibil-1_6298d7de5163ec42711d402c/index.pdf, accesat la data de 15.06.2022, ora 10.00).
- Gheorghiu-Dej, Gh., (1959), *Articole și cuvântări*, Editura Politică, București.
- Macovescu, G., (1971), *Postfață*, în Sahia, A., (1971), *Uzina Vie*, Editura Ion Creangă, București.
- Pârvulescu, I., (ed.), (2018), *Și eu am trăit în comunism*, Humanitas, București.
- R.H.C.C.P.M.R., (1952), (*Rezoluții și hotărâri ale Comitetului central al partidului Muncitoresc Român 1948-1950*), Editura pentru Literatura Politică.
- R.S.P.C.C.P.M.R., (1949), (*Rezoluția ședinței plenare a comitetului central al P.M.R. din 3-5 martie 1949*), Editura Partidului Muncitoresc Român.
- Stoica, C., A., (2018), *România continuă/Schimbare și adaptare în comunism și postcomunism*, Humanitas, București.
- T.C.P.C.R., (1989), (*Tezele pentru Congresul al XIV-lea al Partidului Comunist Român*), Editura Politică, București.
- Toffler, A., (1983), *Al Treilea Val*, Editura Politică, București.
- Wolton, T., (2022), *Reflecții despre comunism*, Humanitas, București.